

Duyuru Tarihi : 03.12.2008
Duyuru No : DUYURU/2008-142
Yayımlandığı Yer : VERGİ DÜNYASI DERGİSİ / ARALIK 2008 / SAYI : 328 / Sayfa : 4 - 7

Mehmet Maç
Yeminli Mali Müşavir

ŞİRKETLERİN TAM BÖLÜNME YOLUYLA ORTADAN KALDIRILMASINA İLİŞKİN İKİ MUKTEZA VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ

1. ŞİRKETLERDE TAM BÖLÜNME NEDİR ?

Tam bölünme ilk olarak 3.7.2001 tarihinde eski KVK'nun 38.maddesi ile yasalaşmıştır. Aynı hüküm yeni KVK'nun 19.maddesinde tekrarlanmış olup halen yürürlüktedir.

Uzun süre uygulanmasına izin verilmeyen tam bölünme, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının olumlu görüşü üzerine uygulanmaya başlanmıştır. (26.5.2006 tarih ve 4517 sayılı yazı)

TAM BÖLÜNME,

- BİR SERMAYE ŞİRKETİNİN İNFİSAH EDEREK ORTADAN KALKMASI,
- ŞİRKETİN BİLANÇO KALEMLERİNİN İKİ VEYA DAHA FAZLA YENİ KURULAN YAHUT VAR OLAN ŞİRKETE PAYLAŞTIRILMASI,
- DEVRALAN ŞİRKETLERDE MEYDANA GELECEK SERMAYE ARTIŞINI TEMSİL EDEN HİSSELERİN, HAKKANİYETİ SAĞLAYACAK MİKTARDA ve TARAFLARIN ANLAŞTIKLARI KOMBİNASYONDA, ORTADAN KALKAN ŞİRKET HİSSEDARLARINA BEDELSİZ OLARAK VERİLMESİDİR.

Tam bölünen şirketin ve devralacak şirketlerin aynı neviden olması gerekmez. Mesela bir A.Ş. mevcut veya yeni kurulacak iki veya daha fazla A.Ş. ve LTD. şirkete bölünebilir.

3.4.2007 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 1 no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin 19.2.1. ve 20 no.lu ayırımlarında tam bölünmeyle ilgili düzenlemelere yer verilmiştir.

Tam bölünmenin niteliği konusunda daha geniş bilgi için Yaklaşım Dergisinin Mayıs 2007 sayısında yayınlanan ve 2007/78 sayılı BDO Denet duyurusuna konu olan, " **ŞİRKETLERDE TAM BÖLÜNME YOLUYLA VERGİSİZ YENİDEN YAPILANMA** " başlıklı yazımıza bakınız.

2. BÖLÜNME VERGİSİZDİR :

Bilindiği gibi birden fazla şirket, bilanço değerleri değiştirilmemek kaydıyla vergisiz olarak birleştirilebilmektedir.

Aynı şekilde bir şirketin tüm bilanço kalemleri birden fazla şirkete dağıtılmak suretiyle (tam bölünme yoluyla) vergisiz olarak ortadan kaldırılması mümkündür.

Bölünmede ;

- Kurumlar vergisi doğmaz. (KVK'nun 20'ci maddesi) Zaten tam bölünen şirketin bilanço rakamları aynen devralan şirketlere intikal ettiği için kazanç oluşmamaktadır. (Bu imkandan yararlanabilmek için KVK'nun 20'nci maddesindeki gereklerin yerine getirilmesi gerekir.)
- Bölünen şirketin mal varlıklarının devralan şirketlere intikal ettirilmesi KDV'den müstesnadır. Bu istisna, KDV indirim iptali de gerektirmez. Yani bölünme işlemi hiç KDV doğmaksızın tamamlanır. (KDV Kanunu Md. 17/4-c) Bölünen şirketin devrolan KDV'si ve KDV iade alacağı bu bilanço kalemini devralan şirkete intikal eder.
- Bölünme yoluyla intikal eden gayrimenkullerin, devralan şirketler adına tapuda tescilli tapu harcından müstesnadır. (Harçlar Kanunu Md. 123)
- Bölünme sözleşmesi ve bölünme münasebetiyle düzenlenen kağıtlar damga vergisinden istisna edilmiştir. (DVK'na bağlı 2 no.lu Tablonun IV/17.pozisyonu)

3. TAM BÖLÜNMENİN ÇÖZÜM TEŞKİL ETTİĞİ DURUMLAR :

3.1. Şirket Ortaklarının, Şirkete Ait Varlıkları ve Borçları Paylaşarak Ortaklıklarını Sona Erdirmeleri :

Bazen sermaye şirketi ortağı durumunda olanlar, bu şirketteki paylarını alarak ayrılmak isteyebilirler.

Bölünme hükümleri yürürlüğe girmeden önce böyle bir ayrılış, büyük vergiler ve çözülmesi gereken sorunlar doğuran, satış, aynı sermaye koyma veya tasfiye gibi yöntemlerle yapılabiliyordu.

Halbuki şimdi TAM BÖLÜNME YOLU İLE, BİR ŞİRKETİN ANİ ŞEKİLDE VE HİÇ VERGİ DOĞMADAN ORTADAN KALDIRILMASI, ŞİRKETE AİT BİLANÇO KALEMLERİNİN KAYITLI DEĞERLERİ İLE İKİ veya DAHA FAZLA SAYIDAKİ ŞİRKETE TEVZİ EDİLMESİ MÜMKÜNDÜR.

Böylelikle belli bir anonim veya limited şirketin ortakları, bu şirketteki ortaklıklarını sona erdirmek ve şirketteki mal ve borçları paylaşmak istediklerinde, bu işlemi tam bölünme suretiyle vergisiz olarak yapabilmektedirler.

Bu vergisizlik yadırganmamalıdır. Çünkü bölünmenin amacı kazanç doğurucu işlem yapmak değil mevcut şirketsel yapıyı farklılaştırarak, yeniden yapılanmaktır. Bilindiği üzere şirketlerin birleşmesi ötedenberi bu nedenle vergisiz yapılabilmekteydi. Birleşmenin tersi nitelik taşıyan bölünmenin de vergisiz olması doğaldır ve gereklidir. Kaldı ki bölünme işlemi kayıtlı değerler üzerinden yapıldığı için, bölünme öncesinde var olan VERGİ POTANSİYELİ KORUNMAKTADIR.

3.2. Şirketin Belli Bir İşletmesini veya Mal Varlığını Vergisiz Olarak Başka Bir Şirkete Aktarıp Bu Şirkete Yeni Ortak Alma İmkanı:

Finansman gücüne sahip yerli ve yabancı yatırımcılar, arsa , fabrika, hizmet işletmesi gibi ticari varlıklara sahip olan ve finansör ortak arayan kişilerle temas kurarak, sahip oldukları sermayeyi koyup ortaklık kurmak istemektedirler.

Finansörün ilgi duyduğu malvarlığına veya işletmeye sahip şirketin, başka mal varlıkları da mevcut ise, finansörün ilgilendiği bu varlık veya işletmenin ayrı bir şirkete aktarılmasına veya finansörün ortak olmak istemediği malvarlıklarının bu şirketten çıkarılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu ayrışma sağlanarak finansörün ortak olabileceği yahut tüm hisselerini alarak tek başına sahip olabileceği şirketin oluşturulmasında TAM BÖLÜNME (veya kısmi bölünme) ideal çözüm yoludur.

3.3. Tam bölünme Yoluyla Miras Planlaması :

Yaşı ilerlemiş şirket sahiplerinin önemli dertlerinden biri de, işten çekildiklerinde veya vefatları halinde mirasçılarının şirketlerle ilgili durumlarının önceden planlanmasıdır.

Şirket sahibi, vefatından sonra birbiri ile ortak olması gerekecek mirasçılarının bu ortaklığı sürdüremeyeceklerini düşünüyorsa, sağlığında, şirketini veya şirketlerini tam bölmek suretiyle, mirasçılardan her birine bir şirket düşecek şekilde organize edebilir ve bu şirket hisselerini vasiyet yoluyla ilgili mirasçıya bırakabilir. (Miras planlama konusunda Yaklaşım Dergisinin Ocak 2007 sayısındaki yazımıza bakınız.)

4. TAM BÖLÜNME KONUSUNDA İKİ MUKTEZA VE UYGULAMALAR :

4.1. Birinci Mukteza ve Uygulama :

Tam bölünme ile ilgili olarak bahsedeceğimiz ilk mukteza, 3 şirketten her birinde eşit hisselerle ortak olan 3 gerçek kişinin bu şirketlerdeki mal varlıklarını paylaşmak suretiyle yollarını ayırmak istemeleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Söz konusu 3 şirketin eş zamanlı olarak tam bölünme ile ortadan kaldırılması ve bu 3 şirkete ait bilanço kalemlerinin, ortaklardan her birinin tek başlarına hakim konumda oldukları şirketlere dağıtılması suretiyle yapılması düşünülmüştür.

Tam bölünecek 3 şirketin birbirine iştiraki olduğu için yukarıdaki yöntemin uygulanıp uygulanmayacağı yönünde duyulan tereddüt üzerine Maliye Bakanlığına başvuruda bulunmuş ve Bakanlık 30.5.2008 tarih ve 55015 sayılı muktezasında¹ şu görüşe yer vermiştir :

*“ Buna göre, birden fazla grup şirketinin tek bir bölünme sözleşmesi ile eş zamanlı olarak bölünmesi ve devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerinin devreden sermaye şirketinin tüzel kişi ortaklarının ortaklarına verilmesi; 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanun’unun 19 uncu maddesi ile yapılan düzenlemede yer almadığından yapılması planlanan işlemlerin tam bölünme hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi **mümkün bulunmamaktadır.**”*

¹ Kaynak : Özel arşivimiz.

Görüldüğü gibi Bakanlık, karşılıklı iştirak halinde olan birden fazla şirketin eş zamanlı olarak tam bölünmesini, yasada hüküm bulunmadığı gerekçesiyle uygun görmemiştir.

Bu görüşe katılmıyoruz. Çünkü birden fazla şirketin aynı sözleşme ile eş zamanlı olarak tam bölünemeyeceğine dair yasa hükmü yoktur ve sözleşme serbestisi esası uyarınca böyle bir sözleşmenin yapılması mümkündür. Eş zamanlı tam bölünme yapılabileseydi, tam bölünen şirketlerin birbirlerine olan iştirakleri kendiliğinden elimine olacak ve devralan şirketlerde meydana gelecek sermaye artışlarını temsil eden hisseler bu 3 şirketin eşit paylı gerçek kişi ortaklarına verilebilecekti.

Maliye Bakanlığının bu olumsuz tutumu nedeniyle aynı işlemin şirketlerden birinin müstakilen tam bölünmesi, diğer 2 şirketin birleştirilmesi daha sonra tam bölünmeye tabi tutulması şeklinde yapılması yoluna gidilmiştir. Hedeflenen tam bölünmenin bu uzun yolla sağlanabiliyor olması da Maliye Bakanlığının eş zamanlı tam bölünmeyi uygun görmemesinin isabetli olmadığını ifade etmektedir.

Yukarıda belirtilen ilk tam bölünme tamamlanmış ve tescil ettirilmiştir.

4.2. İkinci Mukteza ve Uygulama :

Bu ikinci muktezaya konu olayımız ise, bünyesinde 2 ayrı fabrika ve bir kaç gayrimenkulü bulunan bir şirketin tam bölünmek suretiyle 3 şirket tarafından devralınması, bu dağılımda fabrikalardan birinin devralan şirketlerden birine, ikinci fabrikanın diğer devralan şirkete, gayrimenkullerin ise devralan üçüncü şirkete verilmesidir.

Tam bölünecek olan firma aşağıdaki 5 konuda tereddüt duymuş ve bunların cevaplandırılması için Maliye Bakanlığına başvurarak 19.6.2008 tarih ve 61566 sayılı mukteza² almıştır.

Bu muktezaya konu sorular ve alınan cevaplar aşağıda özetlenerek ifade edilmiştir:

Soru 1 :

Bir işletmenin kısmi bölünmeye tabi tutulmasında bu işletme için gerekli gayrimenkulün de kısmi bölünme kapsamına dahil edilmesi esası vardır. Tam bölünmede ise böyle bir şart öngörülmemiştir. Buna göre tam bölünmemizde fabrika binası ile makine-ekipmanı ayrı şirketlere tahsis edebilir miyiz?

Cevap 1 :

Bu tam bölünmede işletmeye ait makineler ve gayrimenkul ayrı şirketlere tahsis edilebilir.

Soru 2:

Hangi borcun hangi işletmeye ve gayrimenkule ait olduğunu muhasebimizden izleyebiliyoruz . İşletmeyi veya gayrimenkulu hangi şirkete tahsis edecek isek ilgili borcu da o şirkete yüklemeyi düşünüyoruz. Bu borç dağılımı uygun mudur, yoksa borç dağılımının varlık değerleri ile orantılı şekilde mi yapılması gerekir?

---

² Kaynak : Özel arşivimiz.

Cevap 2:

“ ..... muhasebe kayıtlarınızda ..... işletmesi, ... tesisi ve gayrimenkullerinizin tam ayırmalı olarak muhasebeleştirildiği ve gayrimenkullerinize ait borç bulunmadığı görülmektedir.

Bu nedenle bahse konu bölünme işleminde, aktifin devredileceği şirkete bu aktife ait alacak ve borçların da devredilmesi gerekecektir”

Not:

Tam bölünmede borçların dağılımında orantı zorunluluğu bulunmadığı doğrudur. Ancak Maliye Bakanlığının bu muktezadaki, aktif hangi şirkete devredilmişse o aktife ait alacak ve borçların da o şirkete devredilmesi gerektiği yolundaki görüşüne katılmıyoruz . Çünkü kısmi bölünmede hangi varlık ve borçların bölünme kapsamına dahil edilmesi gerektiği yolunda bazı tahditler bulunmakla beraber tam bölünme hükmünde (KVK 19/3-a) tam bölünen şirketin aktif kalemlerinin ve borçlarının devralan hangi şirkete ne miktarda tahsis edileceğine dair hiçbir tahdit yoktur. Bizim anlayışımıza göre tam bölünme, tam bölünen şirketin aktiflerinin istenildiği gibi devralan şirketlere tevzi edilmesi ve devralan her bir şirkete devraldığı aktifi karşılayacak kadar borç ve özvarlık yönlendirilmesi suretiyle yapılabilir. Aktifi karşılayacak (borç + özvarlık) kombinasyonunda ne kadar özvarlık ve ne kadar borç olacağı tam bölünme sözleşmesine imza koyan tarafların serbestçe tayin edebilecekleri bir husustur. Zaten muvazaa hali hariç ortakların bu paylaşımı kendi çıkarları doğrultusunda en adil bir şekilde yapacakları bir gerçektir.

Soru 3:

1 no.lu KVK Genel Tebliği'nin 19.3.1 no.lu bölümünde tam bölünme yapılırken ortak grupları arasında servet geçişi olmaması gerektiği, yani hisse dağılımının *“hakkaniyetli”* olmasının icap ettiği belirtilmektedir. Herhangi bir incelemede tenkide uğramamak bakımından, hakkaniyetin sağlandığının ispatı için hisse dağılımında hangi yöntem veya ölçü uygulanmalıdır ?

Cevap 3 :

Muktezada ;

“Anılan tebliğde yapılan açıklamalar çerçevesinde, yapılacak tam bölünme işleminde şirket ortaklarının haklarını koruyacak bir değişim oranı esas alınarak, ortakların servet değerlerinde meydana gelecek ve izah edilemeyecek farklar meydana gelmemesi şartıyla, bir değişim oranı tespit edilmesi mümkün bulunmaktadır.”

ifadesine yer vermiştir.

Görüldüğü gibi Bakanlık değerlendirme ve uygulamanın hangi yöntem veya şekilde yapıldığı durumda hakkaniyet şartının yerine gelmiş sayılacağını cevaplamak yerine prensibi tekrarlamakla yetinmiştir.

Soru 4:

Tam bölünmenin itibar tarihi ile, tam bölünmenin tescil edildiği tarih arasında geçecek sürede, tam bölünecek şirketin faaliyetine devam etmesi nedeniyle, devralacak şirketlere aktarılabilecek net kayıtlı değerlerde artmalar veya eksilmeler meydana gelirse, bu farklar hakkında yapılacak işlem nedir?

Cevap 4 :

Azalmalar, devralan şirketin kabulü şartı ile nakden tamamlanabilir. Net varlıkta fazlalık olur ise bu fazlalıklar devralan şirketlere tam bölünme kapsamında intikal ettirilebilir.

Not :

1 no.lu Kurumlar Vergisi Tebliği'nde eksikliklerin nakden tamamlanabileceği belirtilmiştir. Muktezada da, stoklarda meydana gelen eksilmelerin devralan şirketin kabul etmesi halinde nakit ile tamamlanabileceği, stoklarda fazlalık meydana gelmesi halinde ise bu fazlalıkların devralan şirkete devredilebileceği belirtilmektedir. Gerek Tebliğ'de gerekse muktezada fazlalıkların devredilmesi halinde hangi hesapların kullanılacağı konusunda açıklama yapılmamıştır. Fazlalıkların devralan şirketin borçlanması yoluyla kayıtlara intikali mümkündür. Bizim anlayışımıza göre devralınan fazlalıklar devralan şirkette "sermaye yedeği" olarak da dikkate alınabilir. İstenirse bu yedekler sermayeye daha sonra ilave edilebilir. Böylece fiilen devralınan varlıkların kayıtlı değerleri toplamı kadar sermaye artırımı yapılmış olur. Keza eksikliklerde de nakitle tamamlama veya borçlanma tek alternatif olmamalıdır. Bir yeniden yapılanma modeli olan bölünmede, farklılıkların nakitle tamamlanması, gereksiz cari hesap ve nakit hareketlerine neden olmaktadır. Olayın özelliğine ve tarafların kabulüne bağlı olarak eksiklik veya fazlalıkların nakit dışı hesaplar kullanılarak kayda alınması mümkün olmalıdır.

Soru 5:

Tam bölünecek olan şirkette, ortaklara dağıtıldığı veya başka bir hesaba nakledildiği takdirde vergilendirilmesi gereken enflasyon düzeltme farkları mevcuttur. Bu farklar tam bölünme yoluyla devralan şirketlere intikal ettirildiğinde vergi doğar mı ?

Cevap 5 :

Bu intikal vergi doğurmaz. Ancak devralan şirketlerin bu farkları aynı hesaplarda tutmaları, başka bir hesaba nakletmeleri veya ortaklarına dağıtmaları halinde dönem kazançları ile ilişkilendirmeksizin vergilendirmeleri gerekir.

5. TAM BÖLÜNME SONUCU OLUŞAN YENİ HİSSELERİN DURUMU :

Yukarıda açıkladığımız üzere bir şirket tam bölünme yoluyla ortadan kaldırıldığında, bu şirketin bilanço kalemlerini devralan şirket, bölünen şirketin ortaklarına ellerindeki bölünen şirket hisselerine karşılık kendi (devralan şirket) hisselerini vermektedir.

Tam bölünme sonucu oluşan söz konusu yeni hisselerin, Türk Ticaret Kanunu'nun 404'cü maddesindeki 2 yıllık satış yasağına konu olmadığı görüşündeyiz. Çünkü KVK'nun tam bölünmeyi tanımlayan 19/3-a maddesinde tam bölünme sonucu devralan şirketlere bilanço kalemleri devredilmesi işlemi aynı sermaye koyma olarak nitelendirilmemiştir.

Tam bölünen şirketin ortakları açısından, tam bölünme sonucu ellerine geçen devralan şirket hisselerinin iktisap tarihi, sahip oldukları tam bölünen şirket hisselerinin edinim tarihidir. (1 no.lu KVK Tebliği, 19.3.3.). Bu anlayışa göre gerçek kişi ortakların tam bölünen şirket hisselerini edindikleri tarih ile devralan şirket hisselerini sattıkları tarih arasında hisseler bastırılmış veya geçici ilmuhabere bağlanmış şekilde en az 2 yıl geçmişse, satış kazancı vergiye tabi olmayacak, tüzel kişi ortakların satış kazancında ise KVK'nın 5/1-e maddesinde yer alan istisna uygulanabilecektir.

6. KISMİ BÖLÜNME :

Yine KVK'nun 19 ve 20 nci maddelerinde düzenlenmiş olan kısmi bölünme, gayrimenkul, iki yılını doldurmuş iştirak hissesi, üretim veya hizmet işletmesi şeklindeki malvarlıklarının vergisiz olarak ve kayıtlı değerleri ile aynı sermaye şeklinde başka bir şirkete aktarılması imkanı olup bu yazımızın konusu dışındadır. Kısmi bölünme sonucu oluşan yeni hisseler, kısmi bölünen şirkete verilebileceği gibi, kısmi bölünen şirketin ortaklarına da verilebilmektedir. (Kısmi bölünme hakkında geniş bilgi için Yaklaşım Dergisinin Ağustos 2005 sayısında yayınlanan yazımıza, yeni mevzuata göre kısmi bölünme hükümleri için, 1 nolu KVK Genel Tebliğinin 19 ve 20 no.lu bölümlerine bakınız.)